TRAMÉS GRÀTUITAMENT
PER "LLIBERTAT" COMITÉ CATALÀ

BUTLLETÍ DE L'ESTAT CATALÀ

Any II ★ Paris, 10 de Setembre de 1925. ★ N.º 9

Catalunya i altres països: 50 cts. ★ Amèrica: 10 centaus.

Del Complot català contra el Rei d'Espanya

Tota la premsa en general ha relacionat aquests dies el meu nom amb el complot regicida descobert no fa molt a Barcelona.

A Catalunya aquest fet no ha sorprés a ningú. Tots els catalans saben prou be com, sota el règim previlegiadíssim espanyol, el meu nom és susceptible d'anar, justificadament o no, unit a tot ço que d'una manera violent vulgui significar catalanisme.

A França, a Anglaterra, o a Amèrica, amb tot, la impressió que aqueixa nota de la premsa pot haver causat no ha d'ésser necessàriament la mateixa. Si els catalans coneixen la meva vida política i la història, àdhuc recentíssima, del partit Separatista Català que m'honoro altament de conduir, no la poden conéixer igualment els amics estrangers. És aquesta la raó per la qual ara, publicament, em decideixo a replicar la nota informativa de la premsa, no sigui més que per deferència a tots aquests amics d'arreu del món que Catalunya té i tenen igualment els Separatisme Català i la meva modesta persona.

Comprenc molt be el que molts d'aquests amics hagin restat sorpresos davant la complicitat que m'atribuïa en el complot regicida la nota lliurada per Espanya a la premsa mundial. Comprenc també molt be el que s'hagi trobat motiu d'inquietar-se en veure que, a cami seguit de la nota, no venia de part meva, un concret desmentiment.

Jo dic, però, a tots els meus amics, que expressament he restat en el silenci per demostrar d'una manera tàcita la meva conformitat — no conformitat, naturalment, respecte l'aventurada inculpació dels jutges militars espanyols que tothom sap són ben lliures d'inculpar i àdhuc jutjar de la manera més fantàstica i més capriciosa, sinó conformitat en el que es refereix al fet en si.

Més clar: Especificant molt be que això no implica, de cap manera, l'haver tingut part directa ni indirecta al fet, declaro que considero un dever meu l'estar, en nom de Catalunya, fins a cert punt d'acord amb les intencions, mal sigui frustrades, del complot regicida català descobert a Barcelona.

Que constati tota l'opinió mundial com les anades (1) del sobirá espanyol a Catalunya han anat sempre investides d'un caràcter desvergonyidament provocatiu. Que tots els amics d'arreu del món recordin com Catalunya viu exacerbada internament per dos cents anys interminables de greuges i d'humiliacions dolorosament infligides. Que concedeixin, en fi, que un poble que se sent materialment i moralment esclau, no farà més que una gesta simplement dignificadora cada vegada que, sota les cadenes i tot i àdhuc dintre una horrible contorsió tràgica, prendrà venjança per la seva pròpia mà i provarà d'abatre tant com pugui el seu odiat opressor.

Que el poble espanyol recordi que, no havent sembrat més que odis a Catalunya, no pot pas certament collir-hi flors d'amor. A sengles malaguanyades campanyes d'efusió, sempre de procedència catalana, Espanya ha respost amb el fuet de l'energúmen o amb l'embestida imperativa del cafre.

Catalunya està ferida. Catalunya, desenganyada de tot, guareix les seves llagues amb odi. Així, doncs, que ni Espanya ni el món sencer no estranyi que cada català hagi arribat, en aquest moment, a la conclusió definitiva que no pot, absolutament, constituir causa delictiva el fet que hom lamenti, tan profundament com vulgui, l'atzar que l'atemptat català contra el rei d'Espanya hagi, dissortadament, fallat.

Francesc MACIÀ.

(1) En la penúltima expedició reial a Barcelona, llavors de l'Exposició del Moble a Montjuic, Alfons XIII, malhumorat per les manifestacions catalanes que registrà de l'un cap de dia a l'altre, va remembrar publicament als catalans, que ell, Borbò, era descendent de Felip V. Es a dir d'aquella figura històrica que és símbol de la ferotgia espanyola contra Catalunya.

L'Onze de Setembre d'enguany

D'aquí pocs dies, si no som d'aquells que tenen oïdes i no hi senten, tots l'entendrem la veu interior d'alerta: « Dos-cents-onze anys que no sou catalans! Dos-cents-onze anys que us en dieu sense ésser-ne dignes. »

Amb la bandera d'En Casanova caigué Catalunya i encara, avui, no hi ha qui l'hagi enlairada de bell nou.

I ai de nosaltres si passem massa temps sense fer-ho, que quan ens en adonarem el fang se n'haurà begut les colors i les banderes que el fang ha descolorit costa molt de tornar a retenyir-les.

Ja n'hem alçat de banderes al vent; ja n'hi hem cantat d'himnes i cançons; ja n'hem ballat de sardanes a llur entorn, però les banderes han tornat a caure i les nostres cançons i les nostres danses han anat prenent un aire de sarcasme que espanta.

Si n'hem tingut de diputats a la Mancomunitat i consellers als nostres ajuntaments! Si n'hem tingut de diputats a les corts d'Espanya! Si n'hem tingut de ministres del rei-opressor! però, avui, no hi ha ni una bandera catalana en tot el cel de Catalunya. Quina tristesa! Quina Vergonya!

I els que no l'hem volgut arriar o bé som els uns a l'altra part de la frontera, esperant i dalint-nos per retornar-la, un dia, triomfant o tenyida d'una sang novella, o són uns altres a les presons de Barcelona i d'altres indrets de Catalunya. Aquests són els que per gràcia del sofriment es van compenetrant amb la mateixa senyera que, avui, ells en persona representen i de la qual en van esdevenint un símbol vivent i veritable.

Germans que sofriu, enguany, sou vosaltres que ajudareu a avivar el record del nostre deute envers Catalunya. Si vosaltres amb la llum del vostre exemple ens heu aclarit el camí, nosaltres amb el foc de la nostra passiò, hem de sapiguer fondre els ferres de la vostra reixa.

Vosaltres sou presoners de guerra. Sou els primers que heu caigut i els primers que tenim obligació de rescatar o de venjar d'una manera digna, si som homes d'honor i no ens volem assemblar als nostres enemics d'Espanya.

Aquesta és la lliçò que, enguany, treurem de l'Onze de Setembre. Es prou clara per ésser compresa per uns i per altres: pels que hi han de donar l'esperit, pels que hi han de posar el cos, pels que hi han de posar els medis. Els que no l'entenguin són d'aquells que tenen oïdes i no hi senten, i ulls i no hi veuen, són els que tenen l'ànima morta i el cos esclau, que és la pitjor de les malures; els que s'haurien d'eliminar per evitar-ne el contagi.

Tant de bó que ço que, avui, us diem de paraula i amb el cor, podessim dir-vos-ho, a no tardar, amb fets.

Es per això que, enguany, nosaltres celebrarem aquesta festa en silenci i reclosos dintre de nosaltres mateixos i, a poder ésser, ben sols, per no fer-nos mutuament vergonya, per no exterioritzar ni la més petita ombra d'impotència i per donar més eficàcia a aquesta concentraciò que hem de fer d'esperit.

No més així avivarem més i més la memòria dels greuges que hem de reparar si volem ésser dignes de Catalunya i de nosaltres mateixos.

Qué en treuriem d'ajuntar-nos si no més fos per cantar, si no més fos per parlar, si no més fos per planye'ns? Cançons, paraules i llàgrimes inútils! Senyals de resignats i impotents!

Els catalans no tenim dret a congregar-nos, ni hauriem de gosar mirar-nos la cara, com no sigui per fondre esforços, per relligar braços i voluntats, per concentrar heroismes. S'ha d'enlairar aquella bandera d'En Casanova que dos-cents onze anys ha és a terra.

Catalans, Catalunya espera el seu nou onze de setembre!

memoriaesquerra.cat — Butlletí de l'Estat Català [París, 1925-1926], 10/9/1925, pàgina 1

Com parla un soldat d'Irlanda

L'Emprèstit de la República Irlandesa

Quan la República Irlandesa quedà establerta per l'absoluta majoria popular en les eleccions generals de 1918, Irlanda estava obertament en guerra contra l'Imperi Britànic. Fou per les despeses d'aquesta guerra que la República Irlandesa llençà un Emprèstit al poble, i fou cobert immediatament.

Tant a Amèrica com à Irlanda als patriotes irlandesos els mancà temps per anar a adquirir els bons, que tant com de prèstec a la nació eren de fe en la Pàtria i confiança en els seus enlairats destins. Del primer al darrer irlandés, del més ric al més pobre, del més enlairat al més humil, tothom volia, si més no, un títol de l'Emprèstit. Ara mateix recordo amb un entendriment que em venç el cor l'escena d'un dia que, anant de marxa per una de les rutes de la meva pàtria, vaig entrar, amb altres soldats, a demanar aigua de beure en una casa molt humil de prop la carretera. La bona gent, en veure que erem soldats de la República, van voler demostrar-nos com ells ens ajudaven també. La pobre gent ens feren descendir al suterrani de sota una rajola, amb una gran precaució i reserva, treguéren un bon de l'Emprèstit de 10 lliures esterlines que havien adquirit. No cal dir com marxarem jo i els meus companys d'impressionats pensant en aquella pobra gent que potser havia passat dies sense menjar i tot per adquirir aquell bon d'Emprèstit per la llibertat de la Nació.

I és que a Irlanda tothom considerà els títols d'Emprèstit com cèdules de bon patriota, certificats de bon irlandés, credèncials d'home digne que no deixa trepitjar la seva honra pel opressor més potent que a la terra hi hagi.

I no cregueu que l'adquisició d'un títol no presentés tota mena de perills també. Llevat dels residents a Amèrica, els irlandesos tenien d'adquirir els bons d'Emprèstit sota la menaça de molts anys de presó, cas que les autoritats britàniques els trobessin en possessió d'un títol.

Però el poble irlandés no coneix la covardia. Els que se subscrivien a l'Emprèstit de la República ho feien malgrat tot. Ells sabien que no podent donar la sang en la guerra, tenien de complir llur deure de patriotes donant els llurs cabals.

Es doncs en l'ocasió que l'Estat Català llença un Emprèstit al poble de Catalunya que, amics catalans, ens plau retreure-us aquells fets. Podeu dir ben alt i ben net que és gràcies a l'Emprèstit de guerra que De Valera llençà al poble, que l'Irlanda pogué derrotar la potència militar més considerable del món.

Espero doncs que si els catalans compleixen amb llur dever, ben aviat es veurà Catalunya desempellegada de la seva ridícola opressora, la decrèpita Espanya.

L'Emprèstit «Pau Claris» i «El Sol»

« El Sol », gran diari de l'Havana reprodueix una làmina de l'Emprèstit « Pau Claris » sota la llegenda que traduim :

« Facsimil dels bons emesos pel Comité que a Paris prepara la revolució lliberal catalana. Amb el producte d'aquest Emprèstit resoldrà Catalunya d'una vegada el seu vell problema, iniciant potser amb sa separació d'Espanya les noves orientacions peninsulars de les quals s'espera sorgeixi la República Espanyola que ens anuncia Unamuno. »

MOT D'ORDRE

Donat el moment greu de Catalunya, l'estat avançat de la nostra Organització i la xarxa enorme de confidents que el nostre enemic té estesa arreu :

Declarem Perpinyà zona perillosa per la nostra gent i per la nostra Causa, i manem als organitzats a les nostres files que tinguin la tendència d'allunyar-s'en, els que hi visquin, i de no atançar-s'hi, els que vinguin de Catalunya.

El Delegat d'Estat Català de Barcelona i el de Perpinyà, ja els orientaran cap al lloc on podran adressar-se i rebre-hi les ordres oportunes.

Això que manem a la nostra gent, ho recomanem a desertors, pròfugs, altres perseguits i homes lliures que havent tingut la fortuna d'haver passat frontera, tinguin el propòsit, com a bons catalans, de complir amb el deure que tenen d'ingressar a les nostres files.

Francesc MACIÀ.

L'èxit de l'Emprèstit «Pau Claris»

Degut a la llarga distància que ens separa dels nostres germans de l'altra banda de mar — sobre tot dels de l'Amèrica del Sur — fins molt darrerament no han arribat a les seves mans els títols de l'Emprèstit. Ells sentien neguit per rebre'ls i nosaltres per saber si ja els havien rebut. Aquell neguit, traduit pels cablegrames, era penyora del gran entussiasme que els anima i del seu desig de poder procedir seguidament al repartiment dels títols tramesos. Tant es així, que algunes entitats de l'Argentina varen obrir les suscripcions abans de rebre els títols i ens feren remesa cablegràfica d'una important quantitat, havent-ne anunciat una segona, a compte de l'Emprèstit.

A tot arreu d'Amèrica les entitats separatistes han mobilitzat els seus millors elements de propaganda i l'Emprèstit està fent la seva via d'una manera esplèndida, el que fa presagiar un resultat magnífic.

El patriotisme es desvetlla àdhuc en aquells catalans que fins ara semblaven no recordar que ho eren i s'havien assimilat en el munt de les colonies hispàniques, sense pena ni glòria. L'entussiasme s'encomana sobre tot quan es compta amb bons elements, com hi comptem nosaltres arreu d'Amèrica. Bona prova la tenim a Mèxic, on encara no fa un any els catalans separatistes no donaven senyals de vida, mentres que avui per obra i gràcia d'un català resident a aquella repùblica, adjudat per altres patriotes de valua, han conseguit el que semblava impossible: la mobilització de molts altres catalans, posant en peu un magnífic estol de separatistes. Desde fa uns quants mesos envien cada mes una quantitat per a la organització d'Estat Català, i ara han sigut dels primers en fer remeses de cabals per a l'Emprèstit.

Els grans patriotes catalans de New-York, a penes havien tingut temps de rebre els títols que ens feien remesa d'una important quantitat, seguida d'una altra i disposats a esgotar els mitjans per a col·locar tots els títols remesos.

Sabem que a Cuba, a la Repùblica Dominicana, a Xile, a l'Argentina i altres països, els nostres germans estan treballant amb entusiasme i encomanant-lo com una corrent electrica a tots els catalans de totes les tendències, que ara es donen compte del temps que s'ha perdut i de com els esdeveniments es precipiten; que no hi ha manera de parar el que és fatal: la guerra amb Espanya.

En aquests moments que es palpa la decisiò de fernos dignes del nostre passat i tornar a figurar com a fills d'una Catalunya mestressa dels seus destins, els catalans mediten; i aquells que estaven més allunyats de nosaltres, senten dintre d'ells una nova força, quelcom que ressuscita en el pregon de llurs cors. Es una amor que romania oblidada, però no morta, i que avui s'abranda de bell nou. I quan se'ls passa a visitar, demanant-los-hi la seva aportaciò, el seu prèstec per a enviar els nostres soldats a la lluita amb el més necessari, la seva ànima vibra... i estan amb nosaltres. Resurrexit!

De l'èxit de l'Emprèstit a Catalunya, no en podem dir gran cosa. Són tantes les dificultats acumulades, és tan difícil el treball, i es necessita tanta serenitat per a portar-lo a cap, que fins d'aquí unes setmanes no en podrèm saber el resultat. La nostra confiança és que els catatans hauràn a hores d'ara respost amb l'entusiasme degut. Tot Catalunya sap que l'Emprèstit està obert i als catalans per la seva banda pertoca el cercar la manera de susbcriure-s'hi. Els egoismes i la por podrien traduir-se ara com a manca de patriotisme, sinó com a cosa pitjor.

En el vinent nùmero de BUTLLETÍ podrèm segurament donar més detalls. De moment devem remarcar que estem satisfets; que tot anuncia l'èxit, sobre tot a Amèrica: i l'èxit de l'Emprèstit vol dir l'èxit en els nostres propòsits, que podran ésser portats a cap d'una manera més acurada i estalviar les moltes víctimes que ocasionaria la manca de mitjans.

Endavant, germans! Penseu que cada títol de 500 pessetes permet equipar un soldat de l'exèrcit alliberador.

Per Catalunya!

« Volen aniquilar Catalunya. Pero la nostra terra no caurà vençuda; ans en l'amargor de tant d'esforç destruit pel sabre de militars prostibularis i criminals, trobarà l'energia pel ressorgiment i les armes per cobrar amb sang els agravis que ara se li infligeixen. »

De *Nación Catalana* de Buenos Aires.

Catalunya sembrada de sal

En motiu d'haver-se, darrerament, ocupat l'*A. B. C.* de Madrid del vell problema català, el *Journal des Débats* de Paris ha publicat un interessant article. En aquest escrit els projectes i les intencions del Govern espanyol respecte Catalunya hi són reportades de les declaracions d'una alta personalitat mol ficada en les coses del Directori. En copiem el més essencial:

« El problema del Marroc serà aviat liquidat. El general Primo de Rivera acaba d'anunciar que dintre un mes serà terminat. Allavors el moment d'ocupar-se exclusslvament de Catalunya haurà arribat. Ja ho diu l'*A. B. C.:* " Hi ha encara altres problemes importants que reclamen avui l'atenció del Directori, però un dia o altre haurà de girar el seu esguard envers Catalunya. " Aquest serà el dia en què el exèrcits d'Africa no tindran res més a fer a l'altre costat de l'estret. »

« Aleshores Catalunya serà ocupada militarment. I amb la seguretat que donarà al Directori l'ocupació militar, hom començarà una política de persecussió implacable. Tots els catalans que s'hauran distingit en el camp polític o intel-lectual seran empresonats o exilats; hom interdirà l'us de la llengua catalana, els diaris catalans, les revistes, els llibres, les representacions teatrals, els cants — tot serà interdit, baix la menaça de les més severes penes. I si algun moviment de revolta es produís contra tot això, pobre Catalunya! Se la tractaria més durament que no pas a un país conquerit. »

Ja sabem el valor que aquestes declaracions fetes a la premsa, generalment, tenen. Sabem també com, moltes vegades, no són més que enginys periodístics per provocar rectificacions o declaracions autèntiques, habilitats professional per heure una mica de llum o procurar-se matèria deductiva. De totes maneres, aquesta vegada la fantasia de la premsa o les paraules reals de la personalitat, han expressat fidelíssimament el sentir espanyol envers Catalunya. Si Primo de Rivera volgués ésser franc de tota franquesa, no faria més que signar les citades declaracions, testificant que és la justa transcripció de la seva ànima.

I el fet no fóra sorprenent ni fóra nou. El sentir espanyol respecte Catalunya es va manifestant i remanifestant per si sol a través de la història.

Un sol moment de cega catalanofòbia és prou per trair mig segle de política enguantada o tàctica inconfessable. Quan no hi ha un Comte-Duc d'Olivares que vol sembrar Catalunya de sal, hi ha un general *hidalgo* que se li escapa de dir-ho al Senat espanyol. Quan no hi ha un Felip V que proclama públicament l'extermini de Catalunya, hi ha un darrer Borbó que, en un moment de còlera o d'ubriaguesa, ho delata. Quan no hi ha la soldadesca espanyola que en dret de conquesta atropella al vençut al crit de « *hablad en cristiano* », hi ha un dictador nou de trinca que declara l'abolició de la llengua catalana per dictatorial decret.

La història es repeteix: Catalunya ja ha d'ésser novament sembrada de sal!

Continuarà gaire més Catalunya creient que no és encara hora de fer un va-i-tot per estroncar d'una vegada i prou aquesta correntia històrica?

La lliçó cruent

El nacionalisme, de la renaixença de Catalunya ençà, sempre ha tingut mestres que l'han professat dintre de tots els estaments de la vida catalana.

Al nacionalisme no li ha mancat un bisbe de llei, per exemple de molts d'altres, com no li ha mancat un anarquista que ha volgut dir-se català, com no li ha mancat el seny ordenadar d'un polític, com no li ha mancat la veu feréstega d'un poeta, com no li ha mancat aquell altre seny del pagés que potser, en el fons del fons, és qui l'ha salvat millor i qui ha nodrit les lliçons de tots els altres.

Es curiós i, avui, necessari constatar que si reduissim totes aquestes lliçons de tan diversos mestres a un corpus del nacionalisme hi veuriem una unitat sorprenadora i veuriem com els uns mestres han anat venint dels altres com per una llei de paternitat inestroncable i amb les semblances i arrels que sempre comporta l'herència d'esperit que es perpetua de pares a fills.

No hi fa res que els d'avui hagin radicalitzat les idees i hagin arribat a unes conclusions i afirmacions que, fetes com les fan, avui, potser esverarien un xic a alguns dels predecessors. Les premises d'aquestes conclusions, les llevors dels fruits que avui toquem, les sembraren els primers. I si no fos així i no es vegés aquest avenç en l'idea dels nacionalistes d'avui, fora que el nacionalisme no és una cosa que viu i que aquella llevor era una llevor migrada que no podia passar de llevor i que per no haver de florir tant s'hi valia que se l'haguessin endut els ocells.

memoriaesquerra.cat — Butlletí de l'Estat Català [París, 1925-1926], 10/9/1925, pàgina 2

El separatista d'avui és el fill legitim del regionalista més moderat de la centúria passada. La lliçò del separatisme d'avui és la mateixa que la dels renaixentistes. Sembla diferenta perqué aquells sentaren les bases, les premises i els d'avui en treuen per una llei de lògica, d'aquesta lògica viva que governa el procès natural i biológic de les coses d'esperit dels homes i dels pobles.

Avui, però, aquesta lliçó eterna que ens anem passant dels uns als altres i que un dia serà la demostraciò real i positiva de la llibertat de Catalunya, ha pres un caràcter tan cruent que ens fa una certa feresa a tots plegats i que sobretot l'ha de fer a aquells que amb professions públiques hi puguin haver ajudat amb el més petit raonament i amb la més petita espurna que pugui haver contribuit a creixer aquesta flama que avui ja comença a cremar el cos vivent de Catalunya.

I deia que fa una certa feresa perqué, avui, els fills d'aquells predecessors són els joves catalans màrtirs de les presons de Barcelona, que sofreixen per Catalunya i per tots els catalans.

La lliçò d'aquests joves, els primers herois de la guerra de la Catalunya nova que s'atança és la lliçò cruent del nacionalisme.

Que en aquesta lliçò hi tenen part de paternitat tots els que han predicat i escrit sobre nacionalisme ho hem de cridar als quatre vents perquè se n'assabenti tothom.

En aquesta lliçò hi tenen tant a apendre els nostres enemics com nosaltres mateixos.

Els nostres enemics hi han de veure clar que el sentiment de separaciò de Catalunya d'Espanya és una cosa cada dia més ferma i viva que creix com totes les coses vives i que no es pot trencar el seu procés com el qui trenca el procés d'una planta, car es viu d'una vida d'esperit i com a tal és incoercible.

Aquell espanyol tan intel·ligent i tan característic que davant la grandesa de Barcelona deía que l'havien deixat creixer massa per poder-la deturar, deia una gran veritat. Els espanyols que es desenganyin, avui el separatisme a Catalunya és un incendi tan abrandat que convertirà en flama tot el que puguin abocar-hi per apaivagar-lo.

Són ells en la mateixa ceguera secular que sempre els ha fet marxar d'esma que hi van posant noves teies i que, un dia, estem convençuts que hi vindran personalment a cremar-s'hi les ales. A Catalunya ens mancaven màrtirs i són els espanyols qui ens els creen.

Alguna vegada, però, ens resta un xic la temença que no treguin més experiència d'aquesta lliçò cruent dels joves catalans de les presons els espanyols que nosaltres mateixos.

Catalans que això mai podes ésser dit!

Tant els polítics i homes pùblics com els més familiars, els creients en Catalunya com els indiferents i esceptics, els homes de lletres com els més humils, tots hem d'apendre d'aquesta lliçò que és per tots nosaltres que sofreixen aquells herois joves de Barcelona.

De les presons de Catalunya munta una veu d'angoixa i de dolor que en aquests moments hauría d'ésser com una veu de consciència i de remordiment pels que puguin haver ajudat directament o indirectament a pujar el directori d'Espanya i per tots els que hagin traït Catalunya. També n'hauría d'ésser pels que no fan el que han de fer, que, en ocasions com aquestes, les omissions poden calificar-se de mancaments. Fins en la intimitat de les llars tranquil-les, fins en els llocs de plaers purs i simples, fins per damut de les multituds que dancen honestament la dansa nacional, aquesta veu d'angoixa hi hauría de planar com una aura que hi encomanés un xic d'esgarrifança.

El sacrifici sempre ha tingut una gràcia eficaç d'alliberaciò i de redempció, però cal, abans, que els que han d'ésser redimits se'n facin dignes. I en aquest cas els que ens en hem de fer dignes som tots nosaltres catalans, que no per altra cosa sofreixen ells. Si el fernos-en dignes ens costa algun sacrifici, podem fer-lo segurs de Catalunya. Només la veritat pot donar aquesta resignació i aquesta fortitud d'ànima que els fa aguantar els sofriments horribles que els donen i que són el veritable començ de l'Alliberació de Catalunya.

« Primo de Rivera s'ha esforçat a bandejar de Catalunya sa bandera i son idioma i porta el rei d'Espanya a Barcelona per que els catalans, ja que no el volen, el vegin i el tolerin. Ara veurem si els catalans cedeixen a la imposició o si, per contra, de cada balcó tancat, que ara ja és una bandera de rebeldia, brolla algun dia, d'indignació general, un fusell lliberador. »

De *El Día* de Montevideo.

Per l'Emprèstit de Catalunya

Fa uns tres mesos es llençà l'Emprèstit de Catalunya que els separatistes catalans, disposats a fer la guerra a Espanya, obrien, amb l'esperit de poder-se així proveir dels medis necessaris.

L'Emprèstit « Pau Claris », donos, és un emprèstit de guerra i, el dia de demà, podria dir-se l'Emprèstit de la Victòria.

La mateixa inquietud que es té arreu de Catalunya de si es farà o no es farà l'aixecament, de quan es farà o es deixarà de fer, es comença a tenir entre la nostra gent, per saber si l'Emprèstit va be o malament. Es natural aquesta inquietud, car de l'èxit d'aquest emprèstit, repetim, depén també l'èxit del nostre moviment alliberador.

Nosaltres per respondre a tantes veus com ens són adressades en aquest sentit, direm a tot-hom que fiïn el cor a l'esperança, que els auguris no poden ésser millors.

Aquesta esperança no cal pas, però, que sigui passiva, creient que tot ho han de fer els altres i que nosaltres no hi hem de col-laborar en la part que ens pertoca com a catalans que som. De la llibertat de Catalunya ens en vindran béns i gaudis d'esperit i àdhuc materials per a tots, i no fóra just, si no haguèssim collaborat també en les nostres possibilitats a produir-ne la causa.

Diem això per que sovint s'ens pregunta, per part de gent que tenen el deure de subscriure-s'hi, si l'Emprèstit ha tingut èxit o no, com si es tractés d'una cosa que a ells no els pertoca. Fóra molt millor que demanessin directament una làmina de la quantitat que els correspon segons la fortuna de cada u, amb la temença de no haver arrivat a temps a complir amb una de llurs obligacions. I parlem d'obligacions per que obligació és, i de les més sagrades, de la gent adinerada de Catalunya, majorment quan es tracta de gent nacionalista, llur corresponent contribució a aquest emprèstit, del qual depén la major o menor garantia del moviment revolucionari que ha de dignificar Catalunya i, en conseqüència, la garantia de tantes vides de joves que estan disposats a promoure'l a ultrança.

A aquests els invitem a pensar que per més èxit que pugui tenir l'Emprèstit, encara que avui l'Estat Català haguès recollit medis per equipar i armar el mínimum d'homes per al primer cop, llur contribució, de la qual l'haver fet tard no és causa que els en dispensi, pot acréixer aquest mínimum en un soldat més de Catalunya. I encara que, enlloc d'haver-se equipat el mínimum per fer una cosa digna, s'hagués equipat un màximum que no fos capaç d'augmentar-se, el nou òvul que s'aportès, potser garantís més una vida, guarís un dolor i suavitzès més la penalitat d'un soldat que gràcies a aquell adjutori es podria veure voltat de millors condicions que potser no tindrà ara.

El dia que s'hagi produit el moviment, amb victòria o amb nou martiri, en un i altre cas amb dignitat, quina tranquil-litat podrà tenir el ric català que no hagi aportat el seu esforç en aquesta obra? Si es guanya, amb quina cara gosaran mirar-se els que tornin victoriosos? I aquests, amb quin respecte s'hauran de mirar a ells i a les seves coses, davant d'una migradesa d'esperit tal? Es que tindran dret a gaudir de les avantatges d'una victòria a la qual no hi hauran aportat ni una gota de sang, ni un glop de sofriment, ni una petita privació de plaers superfluus, ni una misèrrima moneda?

I si es perdès? Quina recança no sentirien en pensar que si ells haguessin posat el llur esforç, tal vegada haurien salvat aquella situació per Catalunya i pels joves que hi hagin mort! Quin contrast més cruent entre els qui hi hagin aportat el nostre noble sacrifici i ells! I quin refredament, per no dir quina repugnància, portaria això contra ells en els nostres pares, en les nostres vídues, en els nostres fills i en els nostres germans de treball que ens sobrevisquessin! Es que s'hi valdria que cap dels nostres derramessin una gota més de suor per acréixer ni per conservar uns béns i una avaricia que tanta sang hauria costat a Catalunya? Llavors si que podria ésser dit que les riqueses i les grans propietats catalanes son per major mal de la pròpia Catalunya!

Hem fet aquestes reflexions, per que en dir als catalans de bona voluntat que fiïn el cor a l'esperança davant dels bons anguris de l'Emprèstit de la Victòria, ens sentim obligats, com una veu de consciència a proclamar ben alt que l'Emprèstit de Catalunya el van omplint amb una veritable exemplaritat més aviat la gent de treball i penalitats que la gent potentosa, els homes de catalanitat íntima i familiar més que els homes públics i representatius de les antigues fraccions del Catalanisme.

I en proclamar això ho fem per que els que tinguin oïdes escoltin i entenguin; i uns i altres en treguin la lliçó novella que els sigui de guiatge.

La viva imatge de la Pàtria

« Et voldria preguntar una cosa, Gora. Digues, és India veritablement real, absolutament clara, per tu? India és en el teu pensament dia i nit, però de quina manera hi és? »

Gora deixà d'escriure i esguardà àvidament Binoy uns moments. Després, deposant la ploma i redressant-se en la cadira, digué: « Tal com el capità d'una nau que trobant-se en alta mar duu sempre al pensament el port d'enllà d'enllà, aixi, igual en el treball que a dintre el lleure, està tothora India en el meu pensament. »

« I on és aquesta India teva? » prosseguí Binoy.

« Ací on els temps acompassats del meu ésser baten dia i nit, » exclamà Gora posant-se la mà sobre el cor. « Ací — no en *La Història de l'India* de Marshman. »

« I és vers algun port determinat que el compàs del teu cor s'adressa? » continuà Binoy.

« I és clar que si, » replicà Gora amb intensa convicció. « Puc fallar en la tasca, puc naufragar i negar-me, però el port del gran Destí existeix sempre. Aquesta és la meva India en sa plenitud — plena de riqueses, plena de seny, plena d'honestedat. O és que preténs significar que aital India no és enlloc, que no més hi ha la falsa India per tot, aquesta Calcutta teva amb ses oficines, amb son Palau de Justicia, y amb ses quatre cases de rajol i morter? »

Gora es deturà i esguardà fixament Binoy que restava callat i perdut en el pensament.

Després continuà: « Aquí on nosaltres llegim i estudiem, aqui on deambulem buscant treball o treballant com esclaus de les deu a les cinc sense ritme ni raó, i només per que anomenem India a aquesta falsetat inventada per algun geni pervers, hi ha raó alguna per que tres cents cinquanta milions de gent honorin el que és fals i vagin intoxicats amb la idea que aquest món de falsetat és veritablement un mon real? Com voleu, amb quin sigui l'esforç, fer brollar vida d'això que no és més que un simple transmirallament? Es per això que gradualment ens anem morint d'inanició. Car hi ha una veritable India, rica i plena, la qual, a menys que nosaltres anem a instal-lar-nos-hi decididament, no farem brollar amb saba vital ni amb el nostre intel·lecte ni amb el nostre cor. Per tant, jo et dic, oblida tota cosa, renuncia a l'atracció dels estudis, a la il·lusió dels títols, a la temptació del servil bon-viure, i fem a mar la nau que ens ha de dur al port de la veritable India. Si tenim de naufragar o tenim de morir, morim-hi. Es per que és cosa tan vital per nosaltres que no podem oblidar mai la veritable i completa imatge de l'India. »

« Es aixó el mer ferment de l'exitació o és la veritat? », demanà Binoy.

« Ben net que és la veritat », clamà Gora.

« I què respecte els que no ho poden veure com tu ho veus? », inquirí Binoy suaument.

« Tenim de fer-los-ho veure », replicà Gora, cloent els punys. « Aquesta és la nostra tasca. Si el poble no esdevé capaç de veure una clara pintura de la veritat, és forços que s'empari de qualsevulla fantasma. Aguantem ferms davant la inquebrantable imatge de la India i els homes devindran posseits d'ella. Llavors no tindrem d'anar més de porta en porta per miserables subscripcions — la gent unirà els esforços i tots amb tots donaran la vida. »

« Be, però, mostra'm aquesta imatge viva de l'India. Del contrari, et confesso que tindràs d'enviarme amb les orbes multituds. »

« Prova de capir-la per tu mateix », replicà Gora. « Si tens fe, ja trobaràs joia en la mateixa austeritat de la teva devoció. Els patriotes de moda no ten fe en la Pàtria, és per això que no poden formular, ni sobre d'ells ni sobre els altres, cap reclamació de força. Si el mateix deu de la Riquesa els oferis una mercé, estic completament segur que no tindrien coratge per demanar altra cosa que la daurada condecoració del Virrei. No tenen fe, i és per això que viuen desesperançats. »

« Però, Gora », protestà Binoy, « no cada u és de la mateixa natura. Tu tens fe i pots emparar-te de la teva propia força; és per això que no pots comprendre plenament la condició mental dels altres. Jo et dic, senzillament, designa'm tasca, no importa quina; fes-me treballar dia i nit. Altrament, sento posseir quelcom tangible només quan estic amb tu, tan aviat però com en soc lluny, no trobo rés a on agafar-me. »

« Parles de tasca? », replicà Gora. « Actualment la nostra única tasca és la d'infondre als descreguts la nostra solida i ferma confiança en tot el que és de la Pàtria. Mostrant-nos, com de costum, patriotes vergonyants, les metzines del servilisme sobreguanyaran sempre la nostra voluntat. Si cada u de nosaltres, amb son propi exemple, contraataca aquest verí del servilisme, ben aviat trobarem el nostre camp d'acció per servir veritablement la Pàtria. »

(Traduit de Rabindranath Tagore.)

memoriaesquerra.cat — Butlletí de l'Estat Català [París, 1925-1926], 10/9/1925, pàgina 3

Les Gestes dels Catalans a Orient

La pau de Calatabellota, pactada en 1302, vint anys després la data sagnant de les Vespres sicilianes, deixà sense feina les célebres bandes que, sota el nom de « Companyies Catalanes », havien, durant llarg espai de temps, amb llurs capitans esforçats, servit sota la bandera de tres reis: don Pere, anomenat el Gran, rei d'Aragó, i els seus dos fills, don Jaume, rei d'Aragó, i don Frederic o Frederic III, rei de Sicília. Aquests famosos aventurers, fortament constituïts en grups de companyies franques sota la direcció de Caps excel·lents, comptaven entre les millors tropes d'Europa. « A Sicília, diu Muntaner, llur il·lustre compatriota, havien triomfat en cinc combats marítims i guanyat sobre terra tres batalles de reng, sense comptar els encontres importants, la presa de diverses places fortes i la defensa de moltes altres, sostinguda amb una obstinació sens exemple i amb esforços de valor que depassen encara avui la nostra creença ».

. . . . . .

S'anomenaven Almogàvers, de l'estrany nom d'origen alarb donat a aquella época de l'edat mitja a les tropes de peu.

. . . . . .

Resolts a imposar-se un cap suprem, escolliren d'entre llurs Capitans principals un home pujat del no-res, però ja gairebé il·lustre: « el llatí Roger », Roger de Flor, aleshores ja vice-almirall de Sicília, soldat distingit entre els més braus, home de mar tan sortós com hàbil.

. . . . . .

Llurs Caps principals, fora d'aquest, eren en nombre de tres: Berenguer d'Entença, Ferran Ximenis d'Arenos, tots dos senyors d'il·lustre naixença, i Berenguer de Rocafort.

. . . . . .

Altres noms considerables: Corbera d'Alet, Pere i Sanxo d'Aros, Ferran d'Aunés, Pere o Martí de Logran i molts altres cavallers catalans i aragonesos, demés de molt altres « adalis » o Caps d'Almogàvers.

. . . . . .

Els Almogàvers eren homes de ferro, nerviosos, braus fins a la follia. Llur arma principal era una llarga espasa que manejaven amb les dues mans. Duien, demés, un curt punyal a la cintura. Gairebé tots portaven encara un petit escut i tres o quatre dards trempats al foc. Llur destresa en servir-se d'aquests darrers enginys, la violéncia amb la qual els llençaven era cosa sens igual. Muntaner afirma que travessaven sense gaire treball un home de part a part o el seu cavall amb vestidures de guerra. Llurs peus estaven calçats d'espardenyes, llurs cames protegides de davant amb una peça de metall. Llur testa, cofada ordinariament d'un ret, durant el combat anava protegida per un feixuc bacinet de ferro. Véncer o morir era tot el seu codi militar. Hom conta que Carles d'Anjou, veient venir alguns Almogàvers que acabaven d'ésser fets presoners, estranyat de llur pobre equipament i de llurs armes tan poc fortes en apariència per combatre un home amb cuirassa i un cavall encaperutxat de malles, demanà desdenyosament si era amb semblants combatents que el rei d'Aragó confiava exterminar les seves tropes esforçades. Un dels presoners, ferit en sa dignitat, li digué: « Senyor, ja que tu ens menysprees aixi, fes venir ton millor cavaller amb les armes ofensives i defensives que vulgui; jo et prometo de combatre'l i d'aterrar-lo en camp clos només amb la meva espasa i la meva javelina. » Així fou dit i fou fet!

. . . . . .

Els catalans desembarcats a l'Asia, a cent milles si fa no fa de Constantinoble, a la riba del Màrmara, al promontori famós de Cyzique, que hom nomenava llavors Artaki, posàren incontinent en estat de defensa la vasta península sobre la qual aquesta célebre vila estava construïda . . . Els Turcs de l'emir Karosi, seduits per la riquesa d'aquest territori, es disposaven precisament una vegada més a atacar-la. Fins ara ho havien intentat sense succés i ara no es malfiaven dels catalans. N'ignoraven àdhuc el desembarc. . .

Des de mitja nit, per evitar que l'enemic sigués advertit, els catalans, joiosos de reprendre a la fi l'espasa, peatons i cavallers, s'acarreràren en direcció al torrent sobre les ribes del qual, a sis milles d'allí, els Turcs estaven acampats amb llurs mullers i infants. El megaduc Roger corria a cap d'avantguarda. Estava prohibit de formar quarter. A l'alba hom atenyia el vast campament turc. La cavalleria infidel, sorpresa dormint, malgrat sa intrepidesa acostumada, no pogué rés contra aquests homes estranys, àgils i vigorosos, sempre admirablement disciplinats, que semblaven caure del cel, i dels quals no coneixia la llengua ni l'origen, que atacaven tan rudament en una sola massa, manejant tan furiosament l'espasa i la javelina, i matant els cavalls abans d'occiure els cavallers. . .

Al cap de les batalles catalanes onejaven, al costat de les banderes dels basileus, les del megaduc per la cavalleria i les dels reis don Frederic de Sicília i don Jaume d'Aragó per la gent de peu. . .

Els catalans tenien per guia en els combats les armes i el nom d'Aragó « nom que sos fidels subgectes tenien per invencible i del qual ells volien estendre la glòria per tot on ells podrien portar llurs conquistes i arborar llurs banderes ».

Fragments del llibre « Expédition des Almugaveres ou Routiers Catalans en Orient de l'an 1302 à l'an 1311 » d'En Gustave Schlumberger.

Els Almogàvers

La majoria dels que llegiran les titulars del present article evocaran, forçosament, l'odissea gloriosa d'aquella expedició catalana del segle XIV que, com formidable gesta bèl·lica, tan prominent lloc ocupa en les planes de la nostra història.

Amb tot, en mencionar els almogàvers, cal que ens apressem a advertir que, concretament, no volem fer amb això cap citació retrospectiva. Directament, no fem al·lusió alguna a la Gran Companyia Catalana que tan glorioses gestes acomplí en terres d'Orient, precisament en els indrets mateixos on es desarrollaren els alts fets d'Aquil·les, de Cresus, de Cyrus i dels grans generals romans. Per contes de referir-nos a l'exèrcit que encarnà, diriem, la gran ofensiva catalana, ens referirem a l'exèrcit de defensa, als soldats novells de Catalunya que han de deslliurar la nostra terra de les mans de l'opressor.

A les Bases de Constitució de l'Exèrcit de Catalunya, aquesta institució militar que funciona des de fa pocs anys dintre el règim, natural fragmentari encara, de l'Estat Català, s'ha emprat novament el nom d'almogàvers per designar les companyies de voluntaris catalans que, a la pròxima guerra, a sang i a foc i amb temerària gesta, s'hauran d'abraonar sobre l'enemic en els casos que la resistència d'aquest devingui tediosa o exacerbant.

Es, doncs, a aquests voluntaris plens de fogositat i gallardia que aquest article va dirigit. Que vegin, tots els futurs almogàvers de Catalunya, en les frases d'aquest escrit, una sola al·locució patriòtica adressada a ells.

En aqueix mateix número de Butlletí, transcrivim, traduïts, alguns passatges d'una obra francesa, reapareguda suara, sobre l'Expedició dels Almogàvers o aventurers catalans a Orient. Moltes planes d'elogi del mateix grau podrien encara copiar-se, no sols del llibre de Gustave Schlumberger, sinó i tot de molts altres com dels estudis d'Antoni Rubió i Lluch i àdhuc de les cròniques, naturalment parcials, dels bizantins Paquimer i Nicèfor, per no citar exclussivament la crònica de patriòtica lloança del nostre eximi català Ramon Muntaner. Abans d'assenyalar, però, decididament, als nostres moderns almogàvers la conveniència de trempar el seu esperit bèl·lic i la seva passió, d'odi i d'amor a la vegada, en l'aigua enfortidora d'aquests incitants exemples, volem cercar un xic de llum i una mica de justícia per alguns punts encara una mica duptosos sobre la conducta heroica i brava dels històrics almogàvers.

I és que de l'expedició catalana a Orient no sols se n'han escrit panegírics. Se n'han redactat severíssims blasmes, també. D'aquests extraordinaris herois de guerra que eren els almogàvers, s'ha dit que cometèren els més abominables i esgarrifosos crims; que es distingíren a tot arreu per llur deshonesta cobejança de riqueses, per llur violència, per llur brutalitat.

De totes maneres, i aquest és l'objecte del nostre article, percatant-se de l'época, de les circumstàncies, de les condicions, cal que hom trobi manera de justificar, fins a cert punt, la ferotge i bàrbara conducta dels nostres antics almogàvers.

A la guerra, com a la guerra!, diriem nosaltres per tota justificació. Amb tot al·legarem també que, en plena edat mitja, les palestres humanes no es podien resoldre, més o menys com ara, sota la criminal hipocresia dels mortífers gasos asfixiants, per exemple. Les guerres, llavors, es feien amb les dents, cos a cos, arrancant-se amb les mans les entranyes. Els adversaris dels almogàvers, demés, (turcs, bizantins, grecs, francs, o serbis) no devien ésser tampocs gaire bones peces, quan els nostres recorrien a tan vils procediments. A la llarga, constati's encara, que el premi de la relativa lleialtat dels catalans, fou la gran traïció grega que es batejà amb la sang de Roger de Flor.

Els argonautes catalans que a les ordres d'aquest gran Capità anaren a la conquista de l'Orient amb una guerra de rampinya i d'aventura, no féren gaire més que anar, amb procediments simplistes i rudimentaris, a una guerra de mercats si fa no fa del mateix significat que les guerres de mercats modernes. El que ha succeït és que la totalitat dels historiadors, fent llastimosament, no gaire cas dels aspectes que deixem exposats, han basat llurs judicis sobre les cròniques, forçament tendencioses, dels historiaires bizantins; concedint no obstant, molt menys crèdit a la crònica, naturalment també tendenciosa, del català il·lustre, Ramon Muntaner, glorificador patriòtic de les gestes dels bravíssims almogàvers.

Es, doncs, després de fer justícia sobre aquests punts importantíssims que ens adressem als futurs almogàvers de Catalunya per recomanar que s'emmirallin en les gestes heroiques dels seus predecessors soldats. Demés, que pensin que l'auriola que envoltarà, en la guerra futura, la senyera de les quatre barres no serà la d'una cobejosa conquesta de terreny foraster; serà la clara auriola de dignificadora reconquesta. Que la gesta no menys gloriosa dels almogàvers moderns no serà la d'una expedició fantàstica per un somni de grandeses, serà la d'una marxa gallarda, segura, ferma, per anar, amb el front ben alt, a conquerir l'estrella solitària que, vergonyant i plorosa, ara til·lila tristament en el cel blau i profond de la nostra Catalunya.

EXÈRCIT CATALÁ

Marxes i Campaments

(Edicions Militars Catalanes — Barcelona 1924.)

(Terminació.)

No geure de cap de les maneres damunt de plantes aromàtiques, ni d'altres de verdes com son joncs i en general les que creixen als aiguamolls i llocs molt humids.

Per dormir es preferible tenir sacs impermeables que preserven d'una manera excel·lent de l'humitat i a l'hivern del fred. Aquests sacs han de tenir 70 centímetres d'ample als peus, de 80 a 90 al cap i 1'80 a 1'90 m. de llarc. A baix convé que quedi com una bossa de uns 40 centímetres d'alt, que dóna molta comoditat als peus. El comerç pro-porciona sacs confeccionats, però hom pot fer-los facilment amb tela de cautxú, o tela simplement impermeable i, en darrer terme, fins amb paper-tela alquitranat, del que s'utilitza per a embalatge i que, si bé de poca durada, resulta extraordinàriament econòmic.

Les mantes dels homes poden repartir-se posant-ne alguna a terra, damunt de la palla, i utilitzant les altres com abric. El cap convé abrigar-lo, sobre tot a les hores més fredes, amb una gorra o boina.

Quan no es disposa de sacs de dormir ni, en general, de gaires abrics, una bona manera de lluitar contra el fred i l'humidat es posar-se a l'esquena i ronyons un bon gruix de diaris. El paper és molt isolant i, a terra, pot constituir també un impermeable excel·lent.

Quan se fa de dia s'obren les tendes del costat del sol, la palla es remou i es treu a l'aire, i les mantes i totes altres prendes es posen també al sol. La tenda i els voltants s'encombren cremant-se el papers i desperdicis que es recullin.

S'ha de prohibir rigorosament orinar a les proximitats de les tendes. A la nit, si a ningú cal sortir de les mateixes, ha d'ésser completament vestit i calçat.

Al matí llevar-se aviat, vestir-se depressa i rentar-se tot seguit.

Immediatament prendre cafè o sopa calenta. Hi ha un procediment per tenir a tothora una beguda qualsevol a bona temperatura, que consisteix en fer una excavació al costat de les cuines, al fons de la qual s'hi posen tantes brases com es pot, ben calentes, però no enceses. L'atuell que conté la beguda, que ha d'estar bullenta, es ben embolica amb palla o un drap de llana en dues dobles, es posa dintre l'excavació, i es colga tota ella completament de terra.

Procedint d'aquesta guisa el cafè, després de deu o onze hores de nit mol freda, fins a -8 i a -10 graus, conserva una temperatura de 50 a 60 graus, ben suficient per preparar una beguda calenta.

Durant el dia o dies que duri un campament tenir molta cura de no causar cap perjudici als arbres, collites o altres béns dels habitants de l'encontrada, ni prendre sense pagar-ho i estar de primer autoritzat. El respecte a totes les propietats ha de mesurar el civisme i cultura de la gent acampada.

Quan s'aixequi el camp s'han de colgar perfectament les rases utilitzades per a cuines i per a *Can Felip*.

Col·locar bé tots els efectes a la motxilla o bé allà on es portin i comprovar l'abillament, a fi de no tenir cap molèstia ni incident durant la marxa. Abans de partir recòorrer tot el camp per veure si es deixa descuidat algun objecte.

Almogàvers:

Vencer o morir ha d'ésser tot el vostre codi militar.

Le Gérant: André VIDAL.

Imprimerie J. SOLSONA, 9, Rue Hallé, Paris-14e
Téléphone: Gobelins 62-71

memoriaesquerra.cat — Butlletí de l'Estat Català [París, 1925-1926], 10/9/1925, pàgina 4